

Dansk Forsorgsselskabs tilsynsarbejde og tilsynsmyndighedens kompetence.

Af kontorchef P. AMMUNDSEN.

(Foredrag i Kriminologisk Selskab d. 12.10.60).

Da straffeloven trådte i kraft i 1933, havde man gennem den i 1932 af »Forsorgsudvalget af 22. december 1924« afgivne betænkning om »Foranstaltninger til forebyggelse af tilbagefald i forbrydelse« på grundig og forudscende måde forberedt det tilsyns- og forsorgsarbejde, der måtte etableres i overensstemmelse med lovens nye ånd og nye rammer, ved tilrettelæggelse af både de organisatoriske former og de praktiske linier, der skulle arbejdes efter.

Selv om udviklingen har medført både organisatoriske ændringer og en udvikling i det praktiske arbejde i takt med den voksende specialisering og de nye videnskabelige landvindinger, står denne betænkning, der er båret af meget kloge og meget medmenneskelige synspunkter i mange henseender stadig som retningsgivende for os, der er beskæftiget med kriminalforsorg i frihed.

Vi står nu overfor en revision af straffeloven på grundlag af straffelovskommissionens arbejde, ikke mindst på de områder der vedrører de betingede sanktioner, og der er i den forbindelse af justitsministeriet nedsat et udvalg til at overveje 1) dels en revision af tilsynsordeningen af 21. februar 1933, der var et resultat af forsorgsudvalgets arbejde og 2) dels hvilke praktiske foranstaltninger, der bør iværksættes med henblik på en effektivisering af kriminalforsorgen i frihed (eller som det hedder »for de ikke-anstaltsanbragte kriminelle«), navnlig problemer vedrørende tilsynenes effektivitet, optagelseshjem, ungdomspensioner, alkoholistbehandling og psykiatrisk behandling, samt 3) spørgsmål om forsorgsforanstaltninger over for prostituerede kvinder.

Den vigtigste organisatoriske ændring siden 1933 fandt sted ved oprettelsen af Dansk Forsorgsselskab den 9. januar 1951, og da vi nu står overfor en lovrevision, kan der måske være dobbelt anledning til — lidt tidligt — at fejre 10-året ved at se tilbage på den forløbne tid og på selskabets situation og dets arbejde i dag og fremdrage nogle af vore erfaringer og de problemer og vanskeligheder, som vi er stillet overfor, og som vi håber at få en løsning på i den kommende tid.

Med hensyn til tilsynsvirksomheden omfatter Dansk Forsorgsselskabs *arbejdsområde* alle tilsyn med alle kategorier af kriminelle, bortset fra prøveudskrevne psykopatforvarede og prøvelsladte ungdomsfængselsfanger, idet vi dog de sidste år i betyde-

ligt omfang har bistået ved tilsyn med sidstnævnte gruppe. Det vil sige, at selskabet fører tilsyn med betinget dømte, prøveløsladte (fra statsfængsel (+ psykopatfængsel), arbejds- og sikkerhedsforvaring), betinget benådede (herunder de sager, hvor spørgsmålet om benådning er stillet i bero på en prøve- og tilsynstid), tiltalefritagne efter straffelovens § 30 og retsplejelovens § 723, samt efter en praksis, hvis oprindelse jeg ikke har efterforsket, tilsyn med personer dømt efter straffelovens § 70, selv om disse ikke er medtaget i tilsynsanordningen; det er tvivlsomt om disse tilsyn, der betyder en meget svær belastning for forsorgsselskabet, overhovedet hører hjemme her; men forholdet er vel, at der ingen anden er til at tage sig af dem.

Antallet af tilsyn har været omtrent konstant de sidste 5 år og udgjorde den 1. januar 1960 4358 (o: en stigning på ialt 100 fra 1955). Der er en samlet til- og afgang på ca. 2000 årligt, heraf ca. halvdelen i Storkøbenhavn og halvdelen i provinsen. I tiden 1955—60 kan der iagttages en voksende brug af betingede domme, idet antallet af tilsyn med prøveløsladte er faldet med 225, mens antallet af betinget dømte under tilsyn samtidig er steget med 350 og udgjorde 1. januar 1960 2608 for hele landet. Der kunne måske være anledning til at tilføje, at hvis domspraksis fulgte lovens regel, hvorefter fastsættelse af tilsyn er hovedreglen ved betingede domme, ville vi komme op på helt andre tilsynstal, idet tilsyn faktisk kun anvendes ved ca. $\frac{1}{3}$ af afgørelserne, hvilket er værd at mærke sig, når man skal se på fremtidsperspektiverne.

De øvrige tilsyn fordeler sig således:

Prøveløsladte	1160
§ 30	138
§ 723	70
§ 70	204
Benåddinger	178

I de sidste 4 grupper, hvor det samlede antal har været konstant ca. 600, er der sket mindre forskydninger med en nedgang på ca. 100 i § 70 tilsynene og en tilsvarende stigning fordelt på de andre 3 grupper, især benåddinger.

I samme tidsrum — siden 1955 — er anvendelsen af *personundersøgelser* — navnlig takket være rigsadvokatens bevågenhed og forståelse for vores eget behov for at have en undersøgelse som udgangspunkt for tilsynet — omtrent fordoblet, således at der i 1959 var foretaget personundersøgelse i 90 % af de sager, der faldt ud til betinget tilsynsdom, mod 55 % i 1955; ialt foretoges 2407 personundersøgelser i 1959. Oversigten kunne suppleres med oplysninger om omfanget af selskabets arresthusarbejde, centralkontorets psykiatriske histand (et par og

tyve timers ugentlig konsultation, som også omfatter alkoholist-behandlingen og varetages af 3 læger, fordelt på 4 dage) m. m.

Både i betænkningen om forsorgsdomme af 1953 og i den faglige og offentlige diskussion, som fulgte efter, fremhævedes det stærkt, at effektiviteten af en straffelovsændring efter de foreslåede linier ville hænge nøje sammen med den fornødne udbygning af undersøgelses- og forsorgsapparatet både med hensyn til indretning af egnede institutioner til forskellige kategorier af domfældte (køn, alder, kriminalitet, helbred etc.), ansættelse af tilstrækkeligt og tilstrækkeligt egnet personale, og i det hele af de fornødne bevillinger; der er sket nogen udvikling på disse områder, dels oprettelsen af ungdomspensionen Brøndbyhus for 3 år siden (22 pladser for mænd i alderen 18—25 år) og dels den for tiden foregående ombygning af optagelseshjemmet Engelsborg (25 pladser for piger), dels oprettelse af flere afdelinger med fastlønnede personale, forøgelse af antallet af uddannede medarbejdere, forhøjelse af satserne for betaling af personundersøgelser og tilsyn m. m.

Men vi er meget langt fra at kunne leve op til den standard med hensyn til *case-load*, som straffelovskommissionen forudsætter, og som UN anfører som normen. Det gælder både København og provinsen. Antallet af tilsynssager, som flertallet af de enkelte socialrådgivere og andre forsorgsmedarbejdere har ansvaret for er ca. 150—200 både i København og de større afdelinger i provinsen. Af disse fører de enkelte selv et mindre antal tilsyn direkte og de øvrige gennem såkaldte private tilsynsførende. De fastansatte forsorgsmedarbejders »egne« tilsyn kan dels være meget lette (soldater, sømænd o. l.) og dels meget vanskelige (asociale, psykisk afvigende), som man ikke kan finde egnede tilsynsførende til (egnet med hensyn til kvalifikationer, bopæl, køn, alder etc.).

Det er en betænkkelig stor arbejdsbyrde, og nogle af forsorgs-selskabets kritikere, bl. a. særlig skarpt lektor Erik Christensen, Århus, har ved flere lejligheder betegnet denne talmæssige belastning som aldeles uforsvarlig, så uforsvarlig, at det kan give anledning til mistillid til, at arbejdet kan gøres blot nogenlunde betryggende. Kritiken har naturligvis også adresse til de bevillende myndigheder.

De *private tilsynsførende* er, som Dansk Forsorgsselskab er organiseret, et uundværligt led i arbejdet; det viser sig imidlertid i stigende grad vanskeligt at finde egnede tilsynsførende. Der er for tiden 855 i hele landet, heraf 206 i København, hvor problemet bliver særlig akut på grund af, at en stor del af klienterne bor i byens tæt befolkede gader, mens de befolkningsgrupper, hvor vi fortrinsvis må søge interesserede og egnede tilsynsførende flytter til omegnskommunerne; det svækker tilsynets værdi, at klient og tilsynsfører ikke bor blot nogenlunde nær hin-

anden. Hertil kommer, at der kun ydes en symbolsk betaling for tilsynsarbejde, hvilket bl. a. medfører, at man i København ingen lærere har, en stand, hvor man ellers måtte vente at finde egnede folk, men de kan få mere for en times undervisning end for en måneds tilsyn. Der er måske også noget om det, man siger, at idealismen svinder i takt med velfærdsstatens vækst, selv om det burde være omvendt: at denne netop skulle give gode vækstbetingelser for den side af tilværelsen. Der er i dette også stof til overvejelse i udvalget om foranstaltninger til effektivisering, både det principielle spørgsmål om evt. overgang til helt eller overvejende professionelle tilsynsførende, og spørgsmålet om veje til fremskaffelse af private tilsynsførende under bibeholdelse af den nuværende ordning, herunder både agitation og navnlig en blot nogenlunde rimelig betaling for dette arbejde.

Tilsyn med kriminelle er en vanskelig ting, fordi det har to væsensforskellige opgaver, der i mange tilfælde harmonerer dårligt med hinanden. Dels — og først og fremmest — er det en støtteforanstaltning, der forudsætter et gensidigt tillidsforhold mellem klient og tilsynsfører, og som er baseret på samarbejde og frivillighed, og dels er det en kontrolforanstaltning, der — evt. med anvendelse af trusler eller tvangsmidler — (jfr. anordningens § 12) skal overvåge visse vilkår eller gennemføre visse foranstaltninger; det kræver en høj grad af balancekunst at finde den form, der i det enkelte tilfælde honorerer begge krav. *Von Eyben* har i debatten efter fremkomsten af straffelovskommissionens betænkning af 1953 om forsorgsdomme påpeget, at værdien af de forskellige foranstaltninger står og falder med, at man får domfældte til at gå frivilligt med til gennemførelsen af disse.

I det store flertal af de sager, vi har med at gøre, er klienten velvilligt, positivt indstillet, eller affinder sig i det mindste uden protest med nødvendigheden, i værste fald måske fordi han eller hun øjner de materielle fordele, det kan indebære at acceptere tilsynet; men hvor dette ikke er tilfældet, hvor det ikke lykkes hos klienten at skabe noget i retning af det, man med et fint ord kalder behandlingsbehov, eller blot møder et behov for støtte, eller han er direkte negativt indstillet, er det nødvendigt at søge at gøre sig klart, hvilke midler tilsynet er i besiddelse af for at gennemføre tilsynet eller de særvilkår, der er knyttet til afgørelsen (dom, resolution om prøveløsladelse, tiltalefrafald o. s. v. for nemheds skyld samlet under betegnelsen »afgørelse«). Jeg tænker her f. eks. på de tilfælde, i hvilke der er fastsat tilsyn *mod* personundersøgelsens indstilling og mod selskabets ønske (ca. 50 tilfælde i 1959), eller de tilfælde, hvor vi uden held søger at frigøre os for et efter vort skøn formålsløst tilsyn (kan ikke belyses med tal); i disse sager møder vi megen negativ indstilling.

Med ordene støtte og behandling tænker jeg på de ting, Dansk

Forsorgsselskab kan tilbyde af meget forskellig art: økonomisk — til at komme igang — for enten det drejer sig om prøveløsladte eller andre, er der næsten altid noget, der er gået i stykker — det være sig med hensyn til bolig, sygekasse, beklædning etc., som mere eller mindre kan repareres ad økonomisk vej eller til at pacificere pågående kreditorer f. eks. afbetalingsforretninger og andre private kreditorer, bidragskontorer, skattevæsen o. s. v. (diplomatisk forhandlingsevner er jo ikke noget fremherskende træk hos vort klientel, og der kan i disse forhold mange gange opnås meget ved, at en forsorgsmedarbejder kobles ind), eller klaring af personlige vanskeligheder (familiære, arbejdsmæssige, psykiske) trang til nogen at snakke med, et hjem at komme i, anbringelse i ungdomspension eller optagelseshjem, formidling af uddannelse eller højskoleophold o. s. v. Hvor klienten selv føler, at han trænger til støtte i disse og 1000 andre ting, er det en glæde at have med ham at gøre; og selv om man ikke skal vente nogen tak, får man det mange gange; ofte dog også det modsatte.

Men hvor klienten fra begyndelsen er, eller under tilsynsforløbet bliver negativ i forhold til tilsynet, negligerer sine almindelige sociale forpligtelser og unddrager sig tilsynet, kommer spørgsmålet ind, hvad der egentlig ligger i *tilsynsbegrebet*, og hvor grænserne for dets kompetence går, om man med det rene tilsynsvilkår evt. med tilføjelse om, at domfældte er pligtig til at rette sig efter tilsynets forskrifter, har nogen mulighed for at gribe ind, pålægge ham at tage arbejde eller tage ophold på optagelseshjem, hvis dette skønnes påkrævet, forbyde ham ophold i en bestemt by, at få udstedt pas o. s. v., alt det, som efter de gjorte erfaringer og omstændighederne må anses for relevant i den aktuelle situation.

I parentes bemærket må det formodes, at når man bruger tilføjelsen »rette sig efter tilsynets forskrifter«, så har dette navnlig pædagogisk sigte derved, at den overfor domfældte understreger, at tilsynet ikke bare er hjælp, men også er en autoritet; og jeg tror også formuleringen kan have værdi af denne art, men jeg mener ikke, den indholdsmæssigt føjer noget nyt til tilsynsbegrebet. Et tilsyn, hvor domfældte ikke skulle rette sig efter forskrifterne, må anses for uden social og pædagogisk værdi, og endda mindre værd end det gamle, nu ophævede polititilhold efter § 289 i straffeloven; for der *skulle* de jo rette sig efter forskrifterne, der angik alt det, som straffelovskommissionen nu lægger i det enkle eller »nøgne« tilsynsvilkår.

Hvis man borer lidt i dette spørgsmål om tilsynsbegrebet, kommer man til det samme nedslående resultat som rigsadvokaten i sit meddelelsesblad nr. 11 i 1958, at »det er *usikkert*, om den dømtes forpligtelser rækker videre end til at holde kontakt med den tilsynsførende, når der alene er fastsat tilsyn«.

Det er mærkeligt, at der 30 år efter straffelovens vedtagelse

kan være uklarhed over et spørgsmål af så central karakter, især når henses til tilsynsvirksomhedens ikke ubetydelige omfang.

Det er nogle gange i de senere år kommet til udtryk i konkrete sager, hvor der har vist sig forskellige afvigende opfattelser, som jeg straks skal komme til. *Straffelovskommissionens forslag* om fastsættelse i loven af en række særvilkår — som i princippet genfindes i det nu foreliggende lovudkast — er begrundet i en snæver fortolkning af tilsynsbegrebets indhold.

På betænkningens side 25 anføres:

»I sager, hvor kun tilsyn er anordnet, er stillingen på en vis måde enklere, fordi den dømtes forpligtelser i det væsentlige er begrænset til det ene punkt: at holde kontakt med den tilsynsførende. Samtidig må det dog betones, at også disse sager kan kræve en betydelig indsats fra tilsynets side. Ikke blot skal der opnås og vedligeholdes en ydre forbindelse og en menneskelig kontakt med klienten; men den tilsynsførende skal søge at iagttage ethvert behov for yderligere støtte og efter evne foranledige, at sådan støtte ydes i et rimeligt omfang. De mest elementære behov angår bolig, tøj, arbejde o. lign., men mange specielle forhold kan i nogen grad gøre sig gældende. Opgaven er i realiteten ofte den — under klientens egen medvirken — at opnå det samme, som ellers kunne være søgt opnået ved et egentligt pålæg i dommen; der tænkes bl. a. på den tilsynsførendes medvirken til ordning af klientens økonomiske forpligtelser, til en bopælsforandring eller et arbejds-skifte. I mange tilfælde vil dette strande på klientens holdning; den tilsynsførende må da efter omstændighederne foranledige, at sagen påny indbringes for retten med påstand om tilføjelse af specielle pålæg« — altså øjensynlig vedr. økonomi, bopæl og arbejde.

Jeg ved ikke, om straffelovskommissionens — efter min opfattelse — alt for snævre fortolkning er bestemt af, at man er blevet stående ved den kriminalpolitiske ejendommelighed, at man lader et privat organ som Dansk Forsorgsselskab fuldbyrde retslige sanktioner i kriminelle sager, et organ, som man ikke tør tillægge de samme beføjelser, som man nok ville have tillagt et egentligt administrativt organ, om man havde overvundet de økonomiske betænkeligheder, som især kom til udtryk hos forsorgsudvalget af 1924, og havde organiseret hele denne virksomhed som en statsinstitution.

I Sverige kan efter forslaget til en »skyddslag« et lokalt tilsynsnavn stort set give alle de forskrifter, som efter straffelovskommissionens forslag og det foreliggende lovudkast skal bestemmes af retten. Dette nævnes af *Wåben*, der i sin afhandling om »Judiciel og administrativ kompetence i kriminalretten« (i »Festskrift til professor, dr. jur. Poul Andersen«) kommer ind på disse problemer. *Wåben* fremhæver det principielt rigtige i

domstolskompetencen, men antyder dog, at straffelovskommissionens forslag næppe giver tilstrækkeligt spillerum for bemyndigelser til tilsynsmyndigheden. I den samme afhandling siger Wåben i anden sammenhæng: »Man skal være varsom med at benytte almindeligt holdte betragtninger over retssikkerhedsgarantier og beskyttelse af individet som argumenter for indgreb i en administrativ kompetence på fuldbyrdelsesstadiet«. Jeg ved ikke, om man skal være teolog for at tage dette til indtægt for mit synspunkt: at tilsynsmyndighedens kompetence bør have ret vide grænser; det forekommer mig, at i samme omfang som man anerkender tilsyn som en behandlingsform må denne tese — om man må kalde den sådan — have gyldighed også for tilsynsvirk-somheden.

Jeg skal iøvrigt ikke forsøge mig med juridiske subtiliteter, men som et resultat af mine praktiske erfaringer påpege, at straffelovskommissionens opfattelse er der i hvert fald mange, der ikke i. Jeg skal belyse det med nogle eksempler, men vil først sige et par ord om *særvilkårene*.

Den mere snævre fortolkning af spørgsmålet om tilsynets kompetence, som Dansk Forsorgsselskab på grund af den herskende usikkerhed ofte har måttet anlægge i praksis, hænger måske i nogen grad sammen med den umådelige stigning, der har fundet sted i anvendelsen af særvilkår (1947—48: 2,6 %, 1953: 21 %, 1959: 32 % af betingede tilsynsdomme), hvorved der samtidig i bevidstheden er sket ligesom en devaluering af tilsynsbegrebet. Såvidt jeg kan se, skyldes denne stigning dels en mere systematisk forberedelse af sagerne (forbedring af personundersøgelserne), dels en udvidet anvendelse af betingede domme overfor mere vanskelige grupper af kriminelle, overfor hvem det giver tilsynet et vist rygstød at have et særvilkår at støtte sig til. Men den skyldes også en helt anden og behandlingsmæssigt set ganske irrelevant ting, som har plumret begreberne: nemlig den økonomiske side af sagen, idet udgifter til gennemførelse af særvilkår efter gældende praksis kan refunderes selskabet som *delinkvent-omkostninger*. Det drejede sig i finansåret 1958—59 om ca. 40.000,— kr., senere mere, efter at refusionsreglerne nærmere er fastsat af Justitsministeriet og efter at forsorgsselskabet har udbygget og omlagt den psykiatriske bistand, således at vi nu får dækning for i hvert fald en del af udgiften til egne læger, hvad der ikke tidligere var tilfældet. Det må anses for lidet rationelt, at Dansk Forsorgsselskab i sit behandlingsarbejde skal være økonomisk afhængig af, om man på domstidspunktet har kunnet forudse behovet for lægebehandling, for institutionsanbringelse, familiepleje o. s. v. Der kan meget vel opstå akutte situationer, hvorunder man får behov for en anbringelse eller behandling, som belaster selskabets økonomiske hjælpevirk-somhed urimeligt. Dertil kommer det uheldige, at delinkventomkostninger i sidste

instans skal betales af domfældte selv, og der må antages at være en nærliggende fare for, at den øgede brug af særvilkår vil belaste politikasserne så stærkt, at disse vågner til dåd og iværksætter en mere intensiv inddrivelse af udgifterne hos delikventerne — vi har allerede sporet noget i den retning, f. eks. at en uniformeret betjent er mødt op hos en klient og har afkrævet ham 40,— kr., som i henhold til særvilkår i dommen var udredet til Dansk Forsorgsselskab for konsultation hos psykiateren. Episoden afstedkom vist større skade, end psykiateren kunne reparere for andre 40.— kr.

Selv med mere hensynfuld inddrivelsesform virker det ganske urimeligt, at særvilkår vil kunne få uoverskuelige økonomiske konsekvenser for domfældte, f. eks. i forbindelse med institutionsanbringelse eller anbringelse i familiepleje eller lignende. Det må meget håbes, at det af justitsministeriet nu nedsatte udvalg, der skal overveje revision af tilsynsanordningen og praktiske foranstaltninger til effektivisering af kriminalforsorgen, vil hæfte sig ved denne besynderlige ordning, som trænger stærkt til afløsning, uden at det kommer til at belaste selskabets økonomiske hjælpevirksomhed. Spørgsmålet om inddrivelse af fuldbyrdelsesomkostninger er p. t. til overvejelse i justitsministeriet, men det forekommer mig nærliggende, at også det nu nedsatte udvalg fik lejlighed til at overveje spørgsmålet.

Til nærmere belysning af nogle af de problemer, som usikkerheden med hensyn til rækkevidden af tilsynsmyndighedens kompetence giver anledning til i det praktiske arbejde, skal jeg anføre et par tilsynssager, hvor spørgsmålet har været aktuelt.

1) En 22-årig ugift mand, som for berigelsesforbrydelser begået i arbejdsløshedsperiode i 1956 blev anset med en betinget straf af fængsel i 6 måneder med 3 års prøvetid og tilsyn, blev 7 måneder efter domfældelsen indberettet af tilsynsmyndigheden med anmodning om genoptagelse af sagen med henblik på indføjelse af vilkår om ophold og arbejde efter tilsynets bestemmelse, subsidiært fuldbyrdelse. Han havde siden domfældelsen været arbejdsløs og gentagne gange nægtet at tage det ham af tilsynet anviste arbejde. Da domfældte protesterede mod ændring i vilkårene, var dommeren i første omgang sindet at afvise sagen, da han ikke mente, der forelå en vilkårsovertrædelse, der hjemlede sagens genoptagelse; men efter henstilling fra forsorgsselskabet blev sagen udsat til indhentelse af en erklæring fra tilsynsnævnet. Tilsynsnævnet udtalte, at tilsynsmyndigheden måtte være berettiget til at pålægge en domfældt at tiltræde et fremskaffet arbejde, og at gentagen undladelse heraf måtte betragtes som en væsentlig overtrædelse af tilsynets forskrifter. Da domfældte herefter selv skaffede sig arbejde og erklærede sig indforstået med vilkårsændring, afsagde dommeren kendelse om, at han skulle være pligtig at tage ophold eller arbejde efter nærmere bestemmelse af tilsynsmyndigheden.

2) En 42-årig ugift mand blev for trusler på livet overfor en tidligere kæreste og dennes ægtefælle — begge bosiddende i X — anset med betinget straf af hæfte i 3 måneder med 3 års prøvetid, 2 års tilsyn, således at han skulle rette sig efter tilsynets forskrifter. Under sagen flyttede han fra X til Odense. Retslægerådet udtalte, at han under indtryk af den erotiske konflikt havde udviklet en psykogen depression (med 3 selvmordsforsøg, heraf 1 med haglbøsse) og at en tilbagevendende til hjembyen kunne medføre alvorlig fare for, at han realiserede sine trusler, hvorfor rådet anbefalede beskikkelse af et tilsyn, der kunne overvåge hans psykiske tilstand og evt. foranledige ham indlagt på sindsygehospital. Dommeren gav imidlertid ikke nærmere vilkår om lægelig behandling eller forbud mod at tage ophold i hjembyen. 3 måneder efter domfældelsen tog han påny ophold i X. Tilsynet i Odense var betænkelig herved, men mente sig ikke beføjet til at forbyde ham at vende tilbage, da der ikke i dommen var fastsat særvilkår, selv om retslægerådet havde lagt stærkt op hertil. Tilsynet i X fulgte derefter nøje sagen, og da der viste sig fare-signaler i retning af tilnærmelsesforsøg overfor den tidligere kæreste, afgang forsorgsselskabet indberetning til anklagemyndigheden med indstilling om, at der meddeltes ham polititillhold eller blev indføjet særvilkår om, at han ikke måtte komme i nærheden af X. Anklagemyndigheden mente ikke at kunne foretage videre i sagen, da tilsynet ikke havde forbudt ham at tage ophold i X og statsadvokaten udtalte, at tilsynet ganske havde svigtet ved at tillade ham at tage ophold i hjembyen, hvilket rigsadvokaturen tiltrådte. Tilsynsmyndigheden gav herefter efter henstilling fra anklagemyndigheden domfældte pålæg om at forlade X, hvilket pålæg han nogle dage senere under protest efterkom, idet han ønskede rettens afgørelse af, om meddelelse af et sådant pålæg lå inden for tilsynets kompetence. Ved rettens kendelse af 4. november 1957 blev den betingede dom opretholdt på de hidtidige vilkår, idet det dog i præmisserne hertil udtaltes, at det nævnte pålæg måtte anses for en efter omstændighederne rimelig og naturlig forskrift fra tilsynets side.

3) Betinget dom med tilsyn for blodskam med mindreårig søster (ingen særvilkår). Tilsynet forbød ham ophold hos moderen, hvor søsteren boede, og pålagde ham at tage på optagelseshjem, til man fandt en anden løsning. Han nægtede, indberettes, anholdtes, fremstilledes i retten, hvor dommeren i sin kendelse »tydeliggjorde« dommens vilkår ved at meddele klienten, at et vilkår om tilsyn indebar, at han skulle rette sig efter tilsynets forskrifter med hensyn til arbejde og opholdssted.

4) Endvidere har vi ikke sjældent oplevet, at dommere afviser at følge personundersøgelsens forslag om vilkår om ophold og arbejde efter tilsynets bestemmelse med den motivering, at en sådan tilføjelse til tilsynsvilkåret er overflødig og ikke giver til-

synsmyndigheden andre beføjelser end det »enkle« tilsynsvilkår.

I første og tredje af disse sager, men ikke i den anden (trusler på livet), indføjedes der særvilkår efter sagens indbringelse for retten, men det er forsåvidt uden betydning i denne sammenhæng.

Af nogle prøveløsladelsessager fremgår, at direktoratet for fængselsvæsenet anlægger samme synspunkt som tilsynsnævnet, ligesom direktoratet anser det for at være en vilkårsovertredelse at nægte at tage på optagelseshjem, hvis dette påbydes af tilsynsmyndigheden, selv om der ikke ved prøveløsladelsen er fastsat særlige vilkår herom; her må dog bemærkes, at prøveløsladelsesresolutioner i modsætning til betingede tilsynsdomme i almindelighed indeholder bestemmelse om, at løsladte skal leve et strafrit og *ordenligt* liv. En lignende, men mere detaljeret formulering findes i den svenske lov af 1939 om villkorlig dom.

Desværre foreligger ingen afgørelser ved højere instans, men det fremgår af disse eksempler — — og der kunne nok findes flere frem — at i hvert fald to af disse *dommere*, der må antages at repræsentere en større kreds, jfr. ovenfor under 4) (problemet har kun været rejst principielt i ganske få sager), og at *tilsynsnævnet*, der i henhold til tilsynsanordningen må betragtes som den højeste administrative autoritet på dette område, selv om det i mange år har ført en temmelig tilbagetrukket tilværelse, og at *rigsadvokaturen* på daværende tidspunkt (1957) var af den opfattelse, at der alene i kraft af det enkle tilsynsvilkår måtte antages at ligge en beføjelse for tilsynsmyndigheden til at give, hvad den ene dommer kaldte »rimelige og naturlige forskrifter« indenfor særvilkårenes område, en opfattelse som i høj grad imødekommer det praktiske tilsynsarbejdes krav til på den ene side elasticitet og på den anden side hurtig handlen i akutte situationer.

Dette harmonerer ganske godt med den oprindelige opfattelse af straffelovens tilsynsbegreb, som det kom til udtryk i den af tilsynsnævnet udarbejdede »Vejledning for tilsynsførende« (10. april 1935), hvorefter det påhviler den tilsynsførende bl. a. »... at afholde ham (klienten) fra at søge slet selskab og om fornødent fra at nyde spirituøse drikke...«, hvilket næppe tænktes gjort uden forbud eller påbud af mere indgribende art.

Jeg tror derfor at være i overensstemmelse både med den historiske opfattelse og med en udbredt opfattelse i dag, også blandt den højeste sagkundskab, når jeg mener, at *det bør kodificeres (i den kommende lov eller anordning), at tilsynsmyndigheden forsynes med de fornødne beføjelser til at give relevante forskrifter indenfor de gængse vilkårs og særvilkårs område*, også i de tilfælde, i hvilke særforanstaltninger ikke er optaget som vilkår, idet det i modsat fald må befrygtes, at tilsynets nytte kan blive undergravet.

P. Ammundsen.